

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่และหมู่บ้านคูตะ เกา
จังหวัดศรีษะนาท

นางสาว เสาวลักษณ์ ชำนิล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๑

The Role of Buddhist Monks in Community Development
in Wangphai and Utaphao Villages, Chainat Province

Miss Sawaluck Khumnil

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)

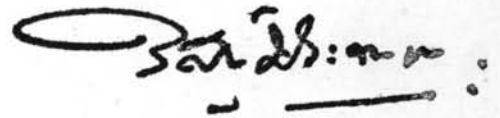
Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ดร. อมรา พงศ์พิชญ์

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่ และหมู่บ้านอุตะเกา
จังหวัดชัยนาท

ชื่อ นางสาวเสาวลักษณ์ ชำนิดี แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา ๒๕๑๘

บทคัดย่อ

การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่ อำเภอเมือง และชุมชนอุตะเกา อำเภอ
มโนรมย์ ในจังหวัดชัยนาทนี้ ได้เน้นการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนทั้ง
สองแห่งว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาปัจจัยที่ช่วยให้พระ
สงฆ์สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี ผลสำเร็จจากการศึกษาวิจัยสนาม
(field work) ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกาของจังหวัดชัยนาท เกี่ยวกับบทบาทของพระ
สงฆ์นี้ปรากฏว่า พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน แต่ในชุมชนอุตะเกาพระสงฆ์
มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนมากกว่าในชุมชนวังไผ่ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าพระสงฆ์ในชุมชนอุตะเกา
บวชและอยู่มานาน เป็นผู้นำชาวบ้านในการทำงานต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้า ส่วนในชุมชน
วังไผ่ พระสงฆ์เพิ่งมาอยู่ แรกชาวบ้านก็ศรัทธามากเพราะเป็นผู้ทำงานอย่างจริงจังและเห็นผล ขอ
ความร่วมมือจากชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ในการศึกษาชุมชนทั้งสองนี้ปรากฏว่า พระสงฆ์มีวิธีการใน
การพัฒนาชุมชนแบบเดียวกันในระยะเริ่มแรก คือ ถือเป็นการพัฒนาแบบเสรีที่ทางวัดและประชาชน
ร่วมมือกันในการดำเนินงาน ซึ่งงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เพราะแรงศรัทธาและความ
ร่วมมือจากประชาชนภายในชุมชนที่ช่วยกันสละแรงกาย พร้อมทั้งความคิดและกำลังทรัพย์ มีความ
สามัคคีในการทำงาน ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายมา

จากการศึกษาเปรียบเทียบปรากฏว่า พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองแห่งนี้มีบทบาทที่สำคัญในการ
ช่วยพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า สามารถทำงานแทนพัฒนากรได้ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้นำในการ
เปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำประสานงาน เป็นผู้นำชาวบ้านในการรวมกลุ่มทำงานต่าง ๆ ยึดหลักประชาธิปไตย
ในการทำงาน ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ เป็นผู้นำในด้านการศึกษาและยังมีบทบาท
ช่วยในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี โดยได้รับความช่วยเหลือและไว้วางใจจากประชาชน

Thesis Title The Role of Buddhist Monks in Community
Development in Wangphai and Utaphao Villages,
Chainat Province.
Name Miss Sawaluck Khumnil Department Social Studies
Academic Year 1975

ABSTRACT

This is a study of the role of Buddhist monks in community development projects in Wangphai and Utaphao Villages in Chainat Province. The attempt is to analyze the role of Buddhist monks in both villages and to find out factors which brought about successful community development programs in the villages while Wangphai is not classified as a Community Development area, Utaphao Village has been designated a Community Development area since 1972. However in both villages the Buddhist monks have been acting as agents in Community Development programs. The villagers have had confidence in the Buddhist Monks and have been responsible for carrying out village community development programs.

By comparing the two villages one realizes that the Buddhist monks in both villages have very important roles in delivering successful community development programs because they can replace Community Development Workers. They are the change agents, coordinators, and leaders of comparative groups. The role of the monks in community development has been successful because of the cooperation, and trust of the people in the villages.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปโลกก็ยกย่องความร่วมมือและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากหลายท่าน
ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ
อาจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัยที่กรุณาให้ความช่วยเหลือใน
หลายท่าน ตลอดจนคำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปก็ ขอกราบขอบพระ
คุณเป็นอย่างสูงต่อ ศาสตราจารย์ ดร. พัทธยา สายชู และ ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่น พง
หัวหน้าแผนกวิชาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำที่
เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากเพื่อน ๆ ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลและเจาะบัตร โดยเฉพาะคุณพิพรรณ วรณลพ คุณภรพรณ เจริญธงไชย
คุณเยาวนุช เพชรบุญศรี คุณระวีวรรณ ชุมนพคุณ คุณเจือสุข ศรีสวัสดิ์ คุณรัชนี ไพบูลย์
ผู้ศึกษาใคร่ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ใหญ่แล บุญเพ็ง นางแฉว มาศิริ กำนันเหม็ง
จิ๋วไขว่ แห่งชุมชนวังไผ่ และคุณครูเสถียร ธรรมชัย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไป. ชูจิต แห่งชุมชนบ้าน
อู่ตะเภาที่กรุณาให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านทุก ๆ ท่านด้วย ตลอดจนขอ
ขอบคุณ คุณกิ่งสวาท อิ่มเงิน ที่กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งแล้วเสร็จ
ขอกราบขอบพระคุณ จ.ส.อ. พัน กุหลาบศรี ที่ได้กรุณาให้ยืมเครื่องพิมพ์ดีดมาใช้พิมพ์ รวมทั้งคุณพ่อ
คุณแม่ ตลอดจนพี่และน้อง ๆ ที่ได้ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบ
ซึ้งในความกรุณาของท่านที่ได้กล่าวนามไว้ข้างต้นที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังสมอง
และกำลังใจจนกระทั่งผู้ศึกษาเขียนวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จสมความมุ่งหมาย ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบ
พระคุณทุกท่านอย่างจริงใจอีกครั้งหนึ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
รายการตารางประกอบ	ง
รายการภาพประกอบ	จ

บทที่

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๒. ระเบียบวิธีวิจัย	๑๘
๓. ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	๒๒
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านในชุมชนวังไผ่และชุมชนคูตะเกา	๕๕
๕. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	๕๐
๖. สรุป	๑๓๘
บรรณานุกรม	๑๘๓
ภาคผนวก	๑๘๗
ประวัติการศึกษา	๑๘๒

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

๑. จำนวนเปอร์เซ็นต์แสดงค่าใช้จ่ายในการทำบุญคอปี่ของชุมชนวังไผ่ และชุมชนตะเกา	๕๘
๒. จำนวนเปอร์เซ็นต์แสดงการให้ความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชน วังไผ่และชุมชนตะเกา	๕๙

รายการภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ

๑.	แผนที่จังหวัดชัยนาท	๑๘
๒.	แผนที่อำเภอเมืองชัยนาท	๒๐
๓.	แผนที่อำเภอโมรณีย	๒๑
๔.	แผนผังเครือญาติของอาจารย์สีนวล	๒๔
๕.	แผนผังเครือญาติของพระปลัดปลอ	๓๔
๖.	แผนภูมิการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑	๑๕๒
๗.	แผนภูมิการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๔๔	๑๕๓
๘.	แผนภูมิการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๑๕๔